

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VII. Mißio, sed irrita, Martinenghi Abbatis ad Britanniaë Reginam.
Acta Commendoni cum Episcopo Leodiensi, cum ciuitate Aquisgranensi,
cum Belgij Gubernatrice, & cum Granuellano Cardinalis. Malæ ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

vt re præstarent, Amulium, qui iam erat in itinere, regredi iusserunt, quod effectum est, ad legationem exercendam. Sed hoc ipsum factum præcedens, Rempulicam seu duriorum seu suspiciosiorum reddidit in subsequenti.

8 Porro ex electis in ea cooptatione tres Concilio Legatos addidit Pius^k, Osium de quo diximus, Seripandum, qui penè tamquam Præses interuenerat virtutis præstantiâ, cum aderat tamquam inferior cuius Episcopo, gradus conditione; ac denique Simonettam, vt accedente pariter Puteo ex superiore destinatione, par ibi esset egregium Iuris Canonici Consultorum, quemadmodum par alterum erat in Theologicis disciplinis. Quare labitur Suauis, dum narrat, agrotanti Puteo subrogatum fuisse Seripandum. Etenim non vnus Seripandus, sed simul Osius ac Simonetta in eodem Senatu ad legationem sunt destinati, & non quasi alteri deficienti suffecti, sed tamquam additi collegæ, sicuti constat ex Actis. Euenta possibilis, etiam sub aliqua similitudine veritatis, sunt instar possibilium numerorum, hoc est, supra omnem numerum: at verum vnicum est; adeoque in vtrisque temerariæ dementiæ est, confidere vt illud ipsum verum, planè ignoratum, fortuitò nanciscamur.

1561.
k 10. Martij
1561. vt ex
Actis Sena-
tus.

C A P V T VII.

Missio, sed irrita, Martinenghi Abbatis ad Britannia Regiam. Acta Commendoni cum Episcopo Leodiensi, cum ciuitate Aquifgranensi, cum Belgij Gubernatrice, & cum Granuellano Cardinali. Male doctrinæ semina à Michaële Baio, & Ioanne Hefselio sparsa; & consilia inita de eis opprimendis.

1 **P**ontifex, appropinquante cogendi Concilij tempore, acceptisque responsis Catholicorum Principum Concilio consentientibus, sicut amplius infra narrabitur, Angliæ quoque Regiam ad eundem consensum inuitandam censuit. Etenim aut illa consentiret, & magni emolumenti facta fuisset accessio; aut recusaret, & euitatum fuisset illud incommodum, quod posset quispiam Pontificis aut incuriam aut neglectum inculcare. Is igitur Hieronymum Martinenghum Abbatem in Belgium misit, cum mandatis, vt ibi securitatis fidem opperiretur^a, ipsi ab Oratore Hispaniæ, apud Angliæ Regiam degente, obtinendam: eaque impetratâ ultra pergeret; sed hospitium nec apud Oratorem, nec apud alium quempiam acciperet, solusque Regiam adiret, ne quod præberetur indicium,

^a Primum
auctogra-
phum man-
datorum a-
pud me est.

1561.

dicium, quod sacrosanctum Concilij negotium cum politica Hispanorum utilitate connecteretur, & quod Pontifex vna cum Rege rem concorditer ageret: Vt eam nomine Pontificis paternè cohortaretur ad opus adeò & ipsius & subditorum saluti profuturum; & vt in eo euentu polliceretur qualemcumque Pontificis fauorem: Vt abstineret à procuranda libertate Antistitum captiuorum, atque ab alijs arduis rerum capitibus, donec assensum Concilio consequeretur: nam sæpè is, à quo multa grauia, eiusque Propensionis dissentanea postulantur, si velit illorum quidpiam denegare, adeoque postulanti haud plenè satisfacere, inducit animum ad sibi plenè satisfaciendum, cunctis planè denegatis. Vbi fides ad tutum accessum sibi non præberetur, id Romam scriberet, noua inde mandata præstolaturus: si Commendonum offenderet in Belgio (sicut contigit) ^b negotium cum eo communicaret, vtpote Aula Anglicanæ perito, vbi Marià regnante Sedis Apostolicæ rem feliciter gesserat. Quod si ab Elisabetha Regina illi repulsa redderetur, ipse modeste diceret, Non nisi permolestum id fore Pontifici, & huiusmodi consilium videri minimè consentaneum magnæ prudentiæ, quam illa in reliquis præferebat.

^b Litteræ
Commendonum
ad Mantuanum
Cardin. Bruzelis
20. Maij
1561.

Regina Oratori Hispano roganti, se Nuntium accepturam negauit, tres rationes causata; Promulgationem Concilij sibi prius communicatam non fuisse, quemadmodum alijs Principibus Catholicis: Concilium illud non esse liberum, pium, & Christianum, ad quale Concilium si conuocaretur, viros doctos, ac Religionis studiosos, Ecclesiæ Anglicanæ nomine ipsa misisset: Sub Concilij obtentu aduentum affectare Nuntium, quò Catholicos regni sui ad seditionem sollicitaret: adiecitque, nouum non esse, Romani Pontificis ministros in Angliam non admitti, quandoquidem ipsius soror Maria excluderat hominem à Paulo IV. missum, qui Purpureum galerum Guillelmo Peto deferebat. Vsq̃ adeò proborum facta non proba perniciem creant, dum honestum prætexunt pallium imitationi improborum. Id autem apertius patefacit tenuem Siquis notitiam, affirmantis, quod alibi notauimus, à Peto Cardinalis ac Legati insignia statim fuisse suscepta.

Dum Commendonus responsa Cæsaris expectabat de obtinenda securitatis fide à Daniæ Rege, suam Concilio nauabat operam in Belgio. Egit ibi cum Episcopo Leodiensib, viro nobilitate in primis conspicuo, quippe Marchionis Bergensis patrueli; sed quem longè digniorem æstimatione reddebat virtus, cui nobilitas sanguinis & splendor est ad decorem, & instrumentum ad opus. Is Concilio

^c Litteræ
Commendonum
ad Mantuanum
Cardin. Aquiligrano
1. Iulij
1561.

1561.

lio sese obrulit, non prompto solùm, sed hilari animo, tametsi morbis affligeretur, infirmâque corporis habitudine langueret. De cetero flagrantissimum in eo studium agnouit Nuntius, & numquam defessam Præfulis Christiani solertiam.

4 Leodio Aquisgranum petiit, gauisusque ibi est Religionem illorum ciuium, qui quingentos planè homines hæresis causâ depulerant, legeque sancierant, ne cui liceret Magistratum inire, quin prius iureiurando contestaretur se Catholicum esse, & Catholicum perfiturum. Pontificiam epistolam illis dedit: cui responderunt; Vbi inuenirent inter se viros idoneos doctosque quos ad Synodum mitterent, eos absque mora à se destinatum iri, vbi verò hi deessent, exhibere se quidem certè inuiolatam Decretorum obseruantiam. Tum Nuntius: Quamquam doctrina magni momenti esset conditio, non esse tamen necessariam huiusmodi legationibus, per quas Oratores accedebant quò Patribus assisterent, non quò disceptarent: cupere Pontificem & hoc ipsorum pietatis argumentum in Concilio, par aliis argumentis quæ in vrbis administratione præbebant, & hunc honorem ipsorum Reipublicæ coram cunctis nationibus. Ad quæ communis & obsequens responsio reddita; Se denudò de re deliberaturos, & Pontificis voluntati semper obtemperaturos.

5 Sed vt ampliorem potentiam, ita luculentius Religionis studium nactus est Commendonus duobus in capitibus, quæ Belgium administrabant: ^d ea erant Margarita Austriaca Parmensis Dux, Gubernatrix, & Granuellanus Cardinalis, in quo præter nouum cum Ecclesia Romana nexum ex recenti Purpuræ honestamento, mirificè eminebat tum notitia regis mentis, percupidæ seruandi suos subditos non minùs Christo quàm sibi fideles; tum experientia, quanti id valeret ad retinendam erga Principem reuerentiam, regionisque tranquillitatem: quare varia inter se habuere colloquia de promouendo Religionis incremento. Nec Margaritæ nec Granuellano probabatur Commendoni accessus ad Danum, utpote obnoxius Nuntij infortunio, & Pontificis indignitati; iisdemque videbatur, posse rem confici missâ Pontificis epistolâ. At respondit Commendonus: Vbi quidquam imperat Princeps, ministri esse illud non in consilium, sed in opus deducere: à Pontifice dignitati charitatem anteferri.

d In epistola Commendonis ad Borromæum Card. & in altera ad Mantuanum, 20 Maij 1561.

6 Studuit quoque per eam moram Nuntius suffocare prauam segetem, præuisâ magnitudine detrimenti in feminis paruitate. Summo habebatur in honore Louaniensis Academia, non solùm à Belgicis

1561. gicis regionibus, sed ab vniuersa Germania Galliaque, Belgio finitimis, propter magistrorum excellentiam, confluentium frequentiam, alumnorum nobilitatem, & præ ceteris propter sanitatem doctrinæ; vnde hoc decus obtinuerat, vt haberetur tanquam armorum sedes in illis regionibus aduersus Lutheri vires, damnatis eius erroribus, eiusque asseclis confutatis: & quò ibi tutius firmaretur integritas inter tot propinqua contagia, iurandum eò inductum fuerat, quo se quisque obstringeret, qui vellet in Academia locum obtinere, *Se perpetuò persisturum in Ecclesia Catholica, cuius Caput Romanus Pontifex est.* Et quamquam proposuisset quidam, necessitatem huiusmodi iuramenti tollendam esse ob humanam vtilitatem, quippe quod multos discipulos Religionis insincere ad alias Academiâs amandabat, Nuntius tamen effecit, quâ litteris Pontificis ad ciuitatem, ac Theologorum collegium, quâ Margaritæ & Granuellani fauore, quâ suarum cohortationum efficaciam, vt illud permaneret, ob oculos positis strictioribus ligaminibus, quæ hæretici suis in Academiis ad suarum sectarum emolumentum exigebant, & exultatione longè honestiore, quæ scholis conferretur à vitæ probitate, quàm ab auditorum multitudine.

g Litteræ
Commendo-
ni ad Man-
tuanum Car-
din. Tridenti-
um, Anuer-
piâ 9. Iunij
1561.

f Censura
18. articulo-
rum, & Apo-
logia in il-
larum, extant
apud Scri-
pandi Com-
mentarios.

Iam verò in sinu tam insignis Academiæ comperit Nuntius, hæ-
7 sisse paucos ante annos noua quædam opinamenta de libero arbi-
trio, de operibus, ac de aliis articulis, excitata à Michaële Bairo, il-
lius Academiæ Doctore, quem secutus fuerat Ioannes Hesselius,
erantque ambo & scientiâ & exemplo vitæ conspicui: & quamuis
hi admoniti, se annos aliquot ab iis tradendis abstinuissent, vt pro-
inde nouitas vix enata aruisse videretur, tamen contigerat postea, vt
inter quosdam eorum discipulos ex Ordine Franciscano, aliosque
eiusdem familiæ, illarum opinionum causâ orta esset contentio:
quapropter, vt æmulatio inter magis domesticos acrius feruet, ij
qui veteres sententias tuebantur, recentiores ab Academia Sorbo-
nensi improbandas curauerant, tunc in octodecim capita redactas:
quod sanè ad illas interimendas præstitum, easdem reuocari in vi-
tam, cum extimularentur æmuli ad suos magistros pro illarum tu-
tela consulendos. Hi verò, qui prius silentio se continuerant, tunc
solicitati discipulorum precibus, ac Parisiensium aculeo, in eos scri-
pserant, ad responsa prouocantes, multaque volumina in promptu ha-
bentes, velut arma ad hanc suam impetitam sobolem defendendam.

Nouit Commendonus, duos hosce quos diximus Doctores li-
8 benti animo adituros esse Concilium, atque, quòd ij plurimi fuerint
à collegio Theologorum, eò iam esse destinatos. Quare is ad Man-
tuanum

tuanum Cardinalem rem perscripsit, ei que expendendum proposuit, id ubi contingeret, graue periculum esse adeundum. Etenim si permitteretur illis pro sua libidine ibi loqui, posse magnas excitari turbas, præsertim in Germania: sin vetarentur, Protestantes accepturos inde fuisse contumaciæ suæ tegumentum, causatos, nolle se interesse Concilio, in quo doctorum hominum linguis vinculum iniiceretur. Præterea, si Theologi, quos memorauimus, Tridentum non adirent, eorundem voce styloque adeo disseminatas esse nouas doctrinas, adeoque copiosiore illarum sementem per typos parari, vt necesse foret seuerâ aliquâ ratione eos cohiberi; ex quo timendum esse, ne ab Ecclesia sciungerentur: id autem euenturum cum ingenti animarum pernicie in illis prouinciis, tum quod ambo magna essent in existimatione scientiæ, tum quod populi in Fide nutarent; sed cum pari hæreticorum voluptate, qui tamen contemptum scholasticæ disciplinæ præ se ferrent, id agebant vt vilesceret illa merx, cuius apud Ecclesiam abundantia, apud ipsos penuria. Quod si quis eâ scientiâ instructus, ad eorum signa infeliciter transfugisset, eum præcipuo in pretio habebant, eiusque operâ strenuè utebantur.

9 Adiecit Nuntius: Nolle se infaustum præfagium de huiusmodi viris præcinere; sed pestilentia grassante omnem morbum in pestilentiam facile commigrare. Compertum sibi esse, Ruardum, in Theologicis disciplinis præclarum, dum is in illa Academia docens, in his duobus adhuc ætate iuuenili obseruaret infaustam coniunctionem ingenij & audaciæ, solitum esse dicere, Se nonnisi schisma ab illis expectare; & Theologicam lauream diu ipsis distulisse: eos profecto videri scientiæ suæ nimis amantes, quamuis alioqui probos & modestos: & hæc ille verba sapienter vsurpauit, digna quæ à nobis repetantur: *Sed cuiusque superbia in ea arte quam proficitur sita est; cetera facile suffert.* Illis fauere plerosque ex iis qui Theologiæ studium absoluerant, & Baccalaureos, vt vocant, & dimidium ferè Doctorum, quorum aliqui contrariâ imbuti doctrinâ, ad novos Episcopatus, in illis prouinciis erectos, recens admoti erant. Remanserat idcirco Louanij eorum factio & validior, quod numero præstans, & fortasse infensa, quasi posthabita. Baium profiteri quidem se Apostolicæ Sedi admodum obsequentem, sed ab aliqua ipsius voce suspectum reddi. Alterum esse in Academia antiquissimum: cumque Nuntius, quem ille inuiserat, lenissimam ad ipsum cohortationem haberet, vt omne certamen præcideretur in ea Academia, quæ columen Ecclesiæ dici poterat,

1561. visum esse illam æqui bonique consulere; sed postea fuisse ab eo scriptam Nuntio epistolam, in qua per speciem se purgandi studebat suas doctrinas in examen adducere, ac de ipsis disputationem conferere: quamobrem Nuntius, nolens hominem seu resellendo exacerbare, seu laudando in sententia obfirmare, seu silendo abalienare quasi despectum, excusauerat se apud eum qui epistolam detulerat, quod cum extemplo inde discessurus esset, responsum scripto remittere non licebat, amicis salutationibus voce redditus. Vltimo postea se fuisse cum Hesselio operâ Euerardi Mercuriani, qui illius amicus, & Prouincialis Societatis Iesu tunc erat, & postmodum supremus eiusdem Societatis Moderator fuit; per hunc illi patefactâ non mediocri existimatione, quam Nuntius de illius probitate doctrinâque conceperat, simulque obiecto graui detrimento, quod eius causâ passura fuisset Ecclesia, nisi idem pro sua virili parte eam discordiam sedasset: quas cohortationes laudibus mixtas, & ab affirmatione profectas, Hesselius professus fuerat honori sibi duxisse, adeoque arctiori nexu ad eas opere complendas obstringi. Sed Nuntius non minus æmulorum vehementiam, quam ipsorum pertinaciam formidabat. Etenim illi, acceptis grauissimis proserptionibus huiusce doctrinæ, quas insignes Academia iam ediderant, minabantur se Romam scripturos, curaturosque ut ibi hæreticos illæ damnarentur. Idcirco proponebat Commendonus, ut Pontifex, ad se causâ statim auocatâ, silentium cunctis imponeret: interim verò daretur opera, ut Doctor vterque Tridentum pergeret; ubi Legatorum solertia eos sibi conciliare potuisset, cum huiusmodi morbi febres hæcicas imitentur, quæ initio non aliunde periculosa sunt, nisi quòd periculosa non agnoscantur. Iam verò quòd lectores compendiarîâ hîc notitiâ non priuentur de progressu successuque celebris huius arduique negotij, dum hanc Historiam scribimus, à temporum serie breui digressionem diuertemur.

Mantuanus ac Seripandus, qui antequam denuò aperiretur Synodus Tridentum peruenerant, varia excogitarunt consilia, quibus Nuntio communicatis, ab eo sciscitati sunt, quid ille sentiret. Is verò ad alterutrum propendebat; alterum erat, ut Pontifex, Baij & Hesselij nominibus silentio dissimulatis, Diploma conscriberet, quo Franciscani horum discipuli, & quicumque hominum, de his opinionibus disceptari vetarentur: hoc enim Diploma confestim ab alijs Franciscanis illorum æmulis vulgandum præuidebatur; ac proinde Baius & Hesselius simulare illius ignorantem non possent, atque ita sine infamiæ nota ipsorum linguæ fratrum imitteretur.

1561.
 tur. Alterum, vt sub honoris specie aduocarentur ambo tamquam
 Theologi Pontificij, ad Concilium, vnà cum duobus alijs magni
 nominis, Lindano scilicet ac Titelmanno; idque per summam ce-
 leritatem, quò Legati in presenti otio, & antequam Synodi nego-
 tijs implicarentur, eos sibi deuinciendi opportunitatem haberent.
 Nec absurdum videri, quatuor Doctores ex illa Academia desumi;
 propterea quòd pauci præter ipsos ex vniuersa Germania acciri po-
 terant: ex Coloniensi, quæ altera erat in illis prouincijs Acadèmia
 illustris, & integra, vnum accipere vix licere. Quoniam autem
 Commendonus scripsit ad hanc rem laudes quasdam illius religio-
 sæ Familiæ, in qua vitam ago, par esse existimaui, vt iis neque per
 silentium supersticiosæ modestiæ illam defraudarem, neque per cir-
 cumscriptionem incrementi suspectam ipsas recenserem. Com-
 mendonus igitur rationem proferens, cur conducibile non esset
 varios Doctores ad Concilium Coloniã extrahere, ita loquitur:
*Illic vniuersa Theologia Academia pendet ferè ab vno Iesuitarum Collegio.
 Hi verò tanta sunt utilitatis iuuentuti in educatione, & in litteris, atque
 vniuersæ ciuitati, concionibus, confessionibus, ac vitæ exemplo, vt maioris
 esset damni quàm lucri, si velle eorum vnus inde amoueretur. Equidem in
 Ecclesijs Germaniæ firmissimum præsidium haud nactus sum, quàm co-
 rum Collegia. Vtinam multa construerentur.*

11 Rei postea hic fuit euentus: iniunctum est à Pontifice id tempo-
 ris Granuellano, vt silentium nouis sententijs imperaret, quod ille
 solerter perfecit, conatus blandimentis animos antea demulcere,
 quò illos postea promptiores redderet ad obsequium. Contrà verò
 quidam Franciscanorum Superior, cum per importuni studij ardo-
 rem & puniret suos subditos, qui doctrinas illas propugnabant, eas-
 demque vt hæresim sapientes damnaret, minitatus, velle se huius-
 modi declarationem à Pontifice conquirere, animos tum discipu-
 lorum tum magistrorum exulcerauit. Ex quatuor Doctoribus ne-
 mo per id tempus Tridentum adiit: vnus Lindanus iussu Pontifi-
 cis & inuitatus fuerat, & viaticum acceperat, vt tamquam Man-
 tuani Theologus interueniret^b: sed inuitatus hic fuerat, antequam
 de turbis illis innotesceret, & Nuntius de ipsis scriberet^c. Nec res
 confici potuit, cum Lindanus eodem tempore nominatus à Rege
 fuisset ad nouam Ruremondæ tiaram. Postea cum Synodi Legati
 excitatas turbas rescuissent, consultò effectum est, ne vllus Doctor
 ex Louaniensibus ad Synodum iret, duobus nouarum opinionum
 auctoribus haud vocatis, ne ipsis iniiceretur suspicio^k, quasi hono-
 ris escà ad supplicium allicerentur; quod tamquam verisimile red-

LIII 3

debat

g Litteræ
 Commendo-
 ni ad Man-
 tuanum,
 26. Octobris
 1561. Bru-
 xelii.
 h Litteræ
 Commendo-
 ni ad Man-
 tuanum,
 2. Octobris,
 & in alijs Le-
 gatorum ad
 Borromæum,
 18. Maij.
 i Litteræ Le-
 gatorum ad
 Borromæum
 Cardin.
 1. Maij, &
 alia litteræ
 vltimo Iunij.
 k Litteræ Le-
 gatorum ad
 Borromæum,
 Tridento, vlti-
 mo Iunij
 1561.

1561.

debatur ab antecedentibus minis, quibus æmuli minati fuerant, curaturos se ut illis damnatio ac pœna Romæ infligeretur; eoque posito, nec aliis pariter aduersæ partis eò vocatis, tum ne illi his posthabiti offenderentur, tum ne auctoritas illius eximia Academiæ penes ipsos relinqueretur.

Post aliquot annos vanescente suspicionum causâ in duobus memoratis Doctoribus, sed gliscente in dies necessitate remedij, quò doctrinæ nouitati mederetur, à Belgij Gubernatrice iidem missi sunt honorificè ad Concilium tamquam Regis Theologi, vnâ cum aliquibus illarum prouinciarum Episcopis, sicut infra narrabitur. Verùm cum in Synodo quæstiones tunc ad propria eorum opimenta spectantes non agerentur, haud incidit opportunitas illos de sententia dimouendi communis consensus auctoritate; priuata verò studia prudenter ac leniter erga ipsos adhibita non satis fuere. Quapropter, quemadmodum prudentiæ vertitur, bellorum externorum tempore domesticos pacatos contentosque continere, Baij opinioniones dissimulatæ sunt, donec Synodus absolueretur. Postquam illæ in pluribus illius libris essent dispersæ, & errores, ut assollet, ex erroribus pullulassent, adeoque conscientiarum offensio, disfidiorumque tumultus semper succreuisent, Pius V. causam manum admouit; eaque maturè discussâ in Romano sanctæ Inquisitionis iudicio, Diploma confecit, in quo damnabantur septuaginta nouem Baij positiones, sed absque declaratione, quænam cuiusque censura conueniret; secutus in hoc consuetudinem tum Concilij Constantiensis contra errores Wicleffi, tum Leonis X. Pontificis maximi contra errores Lutheri. Hoc Diploma, dum Pius vixit, maioris lenitatis gratiâ priuatim Louaniensi Academiæ ab Archiepiscopo Mechliniensi iussu Apostolico denuntiatum. Haud tamen deficientibus sententiarum asseclis, nec illarum causâ discordiis, & interim Pio vitâ functo, promulgatum solemniter est à Gregorio XIII. Pij successore, atque ad memoratam Academiam delatum à Francisco Toletio Societatis Iesu, tunc Pontificio Concionatore, viro sapiente æquè ac prudente, qui postmodum ad Purpuram assumptus est à Clemente VIII. Hic studuit Baium remouere à prauis illis opinionibus, cohortatus, ut Sedis Apostolicæ iudicio acquiesceret: & per paucis colloquiis id obtinuit, priuatâ illius retractatione contentus: atque hoc pacto Baius non solum illæsus perstitit, sed ipsius etiam nomini verba Diplomatis pepercere; quin per illud eius errores manum tam mirem experti sunt, ut vix viderentur errores, cum aliqua ex proscriptis positionibus, nullis

nullis certis in hac exceptione adnotatis, dicerentur posse sustineri in aliqua minùs propria significatione. Hoc Diploma acceptum est à Louaniensi Academia, cum adiecta sponfione, vt quisquis in eam adscribi vellet, perpetuam priùs eius obseruationem iureiurando pacisceretur. Verùm, quemadmodum, vt vsuuenit, curationes lenes quominus periculosa, eò pariter minùs euadunt efficaces quàm acriores; ita eo Diplomate non auulsa radicitus cancræna est, sed denuò distortæ interpretationes, tum priùs à Baio tum dein à discipulis illatæ sunt in benignam Diplomatis sententiam.

13 Vixit hac postremâ etate in Belgio Cornelius Iansenius Iprensis Episcopus, in eadem Louaniensi palæstra educatus; qui Baij doctrinis imbutus, easque amplexatus, si minùs vt nouas, certè vt singulares, pertinax plurimorum annorum studium clam impendit ad eas confirmandas. Quare illarum præcipuas ad lucem reuocauit, scribendi formâ quò meliore eò deteriore, hoc est, ad persuadendum aptiore; easque in quodam suo volumine, inscripto, *Augustinus*, attribuit sanctissimo maximoque Doctore. Hoc volumen per typos editum, sparsumque post mortem Iansenij, proscriptum est ab Apostolica Sede, cuius iudicio auctor in suo testamento ibidem impresso subiecerat suas omnes sententias, quamuis adderet, Videri sibi vix quidquam in illis mutari posse. Non tamen à Pontificio interdicto effectum est, quin opus illud mirificos habuerit progressus non solum in Belgio, sed in Gallia, atque etiam in Polonia: quod idè accidit, quoniam pluribus in locis Baij doctrina sopita potius fuerat quàm extincta, tum ob efficaciam copiosa eruditionis, stylique artificiosi, tum quia accedebat ad Caluini errorem, quo regiones illæ conspersæ sunt; tum demum, quia huiusmodi doctrina, auferens reipsa homini in hoc statu libertatem non peccandi, obtentu humani arbitrij deprimendi, & cuncta Deo tribuendi, latratu conscientia in sinu scelestorum sopit, & criminum pudorem abstergit, hoc est, duo illa supplicia, ceteroqui nec separabilia nec tolerabilia, à quouis quantumuis fortunato obduratoque peccatore.

14 Conspicati postea complures Gallia Antistites, in eo regno Iansenianas doctrinas in dies magis dilatari, atque hinc graues tumultus exciri inter assecclas & oppugnatores, communem epistolam scripserunt ad Innocentium X. Pont. Max. ipsum rogantes, vt de quinque ex præcipuis Iansenij opinionibus responderet quid ipse tamquam Christi Vicarius iudicaret. Ille re mature digestâ, selectoque ad id cœtu ex quinque Cardinalibus, ac tredecim Theologis, inter quos me quoque connumeratum voluit, eas distinctè ac exactè ab
illis

1561. illis Theologis coram memoratis Cardinalibus frequenter expendi iussit, ac postea coram se, qui decem cœtibus interfuit, singulis in tres quatuorve horas productis; postea verò defensoribus Iansenij, qui ex Gallia ad id venerant, in alio cœtu auscultatis, suo tandem diplomate eas hæreticas declaravit. Pontificis declaratio reverenter accepta, obedienterque observata est in Gallia à Ludouico XIV. præclaroque conuentu Præfulum; habito coram Iulio Cardinali Mazzarino, supremo Regis administro: quod diploma postea corroboratum est, sedente hodierno Pontifice Alexandro VII. per illustrem damnationem, editam à Sorbonensi Academia contra Antonium Arnaldum insignem Doctorem, qui per suos commentarios proscripitis illis doctrinis obliquè fauebat. Diplomati Belgium pariter est obsecutum, sublatâ postmodum Alexandri iussu à Iansenij sepulchro magnificâ inscriptione, quâ ille ex malenatis suis operamentis commendabatur: procliuus verò Pontificiæ Constitutioni se conformarunt aliæ Catholicæ regiones, vbi aut nullam aut minorem consecutæ fuerant fidem illæ sententiæ. Ita quantum ex effectis hucusque sperare licet, ea Constitutio post vnus sæculi turbas necessariam claritatis ac serenitatis lucem attulit Ecclesiæ Catholicæ. Nullam ratiocinationem in rebus Religionis velle, sectæ Mahometicæ basis est; nimium velle, hæreseos origo est. Sed me à nostri temporis euentis mei Operis institutum reuocat ad res ætatis præteritæ de Concilio.

C A P V T VIII.

Conuentus Protestantium Erfordie. Eorum consilia in Austriacos suscepta. Iter Commendoni Treuam, vulgò Lubecam: idem designatus etiam ad Regem Sueciæ: & exclusus à Dano, admissus à Sueco; & illius itineris obstacula.

H Abitus est Protestantium conuentus Erfordie in Thuringia^a, quò fuerat indictus in antea cœtu Naumburgensi, sicuti scriptum est. Interfuerunt ibi non quidem ipsi Principes, sed eorum Consiliarij, nec in eo de doctrina conuenire potuerunt. Feruebat præcipua apertiorque discordia de Christi presentia in Eucharistia; quæ discordia, vt alibi considerauimus, omnium intelligentiæ satis patebat, adeoque ipsorum dissensio per voces à sensibus remotas & ambiguas obtegi nequaquam poterat. Et iam Calvinianæ doctrinæ robur plurimum augebatur in Germania, ex

^a Litteræ Commendoni ad Borromæum Card. Bruzellis 24. Maij & 9. Iunij; & ad Mantuanum, Antuerpiâ 9. Iunij.